

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	5
İÇİNDEKİLER.....	7
KISALTMALAR.....	17
GİRİŞ	19

BİRİNCİ BÖLÜM

CEZAYİR AİLE KANUNU İLE OSMANLI HUKUK-İ AİLE KARARNAMESİ'NE GENEL BAKIŞ

I. CEZAYİR AİLE KANUNU İLE OSMANLI HUKUK-I AİLE KARARNAMESİ'Nİ DOĞURAN SEBEPLERİN AÇISINDAN MUKAYESESİ.....	29
A. Cezayir Aile Kanunu Doğuran Sebepler	29
1. Cezayir Siyasi Tarihi	29
a. İslam Fethinden Önceki Aşama MÖ 4 - MS 667.....	29
b. İslam Fetih Aşaması MS 667'den 1518'e Kadar	30
c. Osmanlı Hâkimiyetinin Aşaması MS 1518'den 1830'a Kadar.....	31
d. Fransız Sömürgeciliğinin Aşaması 1830'dan 1962'ye Kadar	32
e. Ulusal Bağımsızlık Sonrası Aşama	34
2. Cezayir Devlet Yapısı.....	37
a. Yürütme Organı	37
c. Yasama Organı	39
(1) Kanun Teklifi/Tasarısı	40
(2) Tasarı Veya Teklif Üzerindeki Görüşmeler Aşaması	41
(3) Görüşme ve Oylama Aşaması	41
(4) Kanun Çıkarılması.....	42
(5) Kanun Yayınlanması	42
(6) Yasa Denetimi	43
d. Yargı Organı	45
(1) Cezayir'de Yargı Organının Yapısal Organizasyonu	45
(2) Cezayir'de Adli Personeli.....	47
3. Hukuki Dayanaklar.....	48
4. Siyasi ve Sosyal Sebepler	53
B. Osmanlı Hukuk-ı Aile Kararnamesi'ni Doğuran Sebepler	55
1. Hukuki Sebepler.....	55
2. Siyasi, Sosyal ve İktisadi Sebepler.....	56
3. Kadının Sosyal Statüsünde Ortaya Çıkan Değişiklikler ve Kadın	

Hareketleri	57
4. Fikir Hareketleri.....	58
II. CEZAYİR AİLE KANUNU İLE OSMANLI HUKUK-I AİLE KARARNAMESİ'NİN HAZIRLANIŞ VE SİSTEMATİK AÇISINDAN MUKAYESESİ	59
A. Cezayir Aile Kanunu'nun Hazırlanışı ve Sistematiği	59
B. Osmanlı Hukuk-ı Aile Kararnamesi'nin Hazırlanışı ve Sistematiği.....	61
III. CEZAYİR AİLE KANUNU İLE OSMANLI HUKUK-I AİLE KARARNAMESİ'NİN ÖZELLİKLERİ AÇISINDAN MUKAYESESİ.....	62
A. Cezayir Aile Kanunu'nun Özellikleri	62
1. Bağımsızlık Sonrası Aile Hükümlerini Elde Alan İlk Kanun.....	63
2. Şer'i otorite	63
3. Cezayir Toplumunun Geleneklerine Uygunluğu.....	64
4. Aile ile ilgili tüm hükümleri içermektir	65
B. Osmanlı Hukuk-ı Aile Kararnamesi'nin Özellikleri.....	65
1. İlk kanun Oluşu.....	66
2. Üçlü karakteri.....	66
3. Dört Sünni Mezhepten İstifade Etmesi	67
4. Yargı Birliğini Temin Etmesi.....	68
5. Evlenme ve boşanmada devletin kontrolünü Genişletilmesi.....	69
6. Kazaî Boşanma (Tefrik).....	69
7. Çok Evliliğin Sınırlanması.....	70
IV. CEZAYİR AİLE KANUNU'NUN TADİLİ İLE OSMANLI HUKUK-I AİLE KARARNAMESİ'NİN İLGASI.....	71
A. Cezayir Aile Kanunu'nun Tadili	71
B. Osmanlı Hukuk-ı Aile Kararnamesi'nin İlgası ve Arap Ülkelerindeki Aile Kanunlarına Tesiri	84

İKİNCİ BÖLÜM

CEZAYİR AİLE KANUNU VE OSMANLI HUKUK-İ AİLE KARARNAMESİ'NDE NİKAH VE HÜKÜMLERİ

I. CEZAYİR AİLE KANUNU İLE OSMANLI HUKUK-İ AİLE KARARNAMESİ'NDE UMUMİ OLARAK NİKÂH VE NİŞANLANMA	89
A. İslam Hukuku, CAK ve Osmanlı Hukuk-ı Aile kararnamesi'nde Nikâh Kavramı ve Mahiyeti	89
1. Nikâh (İzdivaç) Tarifi.....	90
2. Hukuki Tanım	92
3. Evliliğin Mahiyeti	94
4. Değerlendirme	96
B. İslam Hukuku, CAK ve Osmanlı Hukuk-ı Aile kararnamesi'nde Nişanlanmanın Mahiyeti.....	96

1.	Nişanlanma Fikhi ve Hukuki Niteliği	96
a.	Nişanlanmanın Tanımı	96
b.	Nişanlanma Fikhi Niteliği	97
c.	Nişanlanma Hukuki Niteliği.....	97
2.	Nişanın Bozulması ve Hukuki Sonuçları	98
a.	İslam Hukukunda Nişanın Bozulması ve Hukuki Sonuçları.....	98
b.	Cezayir Aile Kanunu ve Osmanlı Hukuk-ı Aile kararnamesi'nde Nişanın Bozulması ve Hukuki Sonuçları	100
(1)	Mehrin Hükmü	100
(2)	Hediyelerin Hükmü	101
3.	Nişanı Bozulmasından Kaynaklanan Maddi ve Manevi Zararın Tazmini	102
a.	İslam Hukukunda	102
(1)	Nişanın Bozulmasından Doğabilecek Maddi Ve Manevi Zarar Çeşitleri	103
(2)	Klasik Fıkıhta Nişanın Bozulmasından Kaynaklanan Maddi ve Manevi Zararın Tazminine İlişkin Hükümler	104
(3)	Modern Fıkıhta Nişanın Bozulmasından Kaynaklanan Maddi ve Manevi Zararın Tazminatına İlişkin Hükümler.....	104
b.	Cezayir Aile Kanunu ve Osmanlı Hukuk-ı Aile kararnamesi'nde	106
4.	Fatiha ile Nişanlanma	108
5.	Değerlendirme.....	108
C.	Nikâh Akdinin Rükünleri	109
1.	İslam Hukuku, Cezayir Aile Kanunu ve Osmanlı Hukuk-i Aile kararnamesi'nde Nikâh Akdinin Rükünlerinin Belirlenmesi	109
a.	İslam Hukukunda Nikâh Akdinin Rükünleri.....	110
b.	Cezayir Aile Kanunu ve Osmanlı Hukuk-i Aile Kararnamesi'nde	112
2.	Nikâh Akdinde Rıza Rüknü ve Bulunmamasının Etkisi	113
a.	Nikâh Akdinde Rıza Rükününün Anlamı.....	114
(1)	İcap ve Kabul	114
i.	İcap ve Kabulün Şartları.....	115
ii.	Nikâha Delalet Eden Lafızlar.....	115
(a)	Üzerinde İttifak Edilen Lafızlar.....	116
(b)	Üzerinde İhtilaf Edilen Lafızlar.....	116
(c)	İcap ve Kabulü Açıklamak Üzere Kullanılacak Dil.....	117
(ç)	İcap ve Kabulü Açıklamak Üzere Kelimelerin Kipi ve Zamanı	118
(d)	Rıza Açıklama Yolları	119
aa.	Dilsizler Tarafından Yapılan İcap ve Kabul	119
bb.	İcap ve kabulün Mektup (Yazışma) ve Elçi yoluyla Açıklaması.....	120

cc. İcap ve Kabulün Modern İletişim Araçlarıyla Açıklaması.....	121
b. Nikâh Akdinde İcap ve Kabulün Bulunmamasının Hükümleri	122
(1) İslam Hukukunda.....	122
(2) Cezayir Aile Kanunu ve Osmanlı Hukuk-ı Aile kararnamesi'nde.....	122
3. Değerlendirme	123
D. Nikâh Akdinin Şartları ve Bulunmamasının Hükümleri	123
1. Nikâh Akdinin Şartları	123
a. Nikâhın Esasa Ait (Objektif) Şartları	125
(1) Evlenme Ehliyeti	125
i. İslam Hukukunda	126
ii. Cezayir Aile Kanunu ve Osmanlı Hukuk-ı Aile kararnamesi'nde	131
(a) Evlenme Yaşını Doldurmamış Kişi İçin Adli İzin Kriterleri	132
iii. Değerlendirme	134
(2) Nikâh Akdinde Mehir.....	135
i. Mehrin tarifi ve hukuki dayanağı.....	135
ii. Mehrin Hükümü.....	137
iii. Mehir Çeşitleri	139
(a) Ödeme Zamanı Yönünden Mehrin Çeşitleri.....	140
(b) Miktarına Göre Mehrin Çeşitleri	142
iiii. Mehrin Edasını Gerektiren Sebepler.....	143
(a) Mehrin Tamamının Edasını Gerektiren Sebepler	143
aa. Gerçek cinsî birleşme (hakiki duhul)	143
bb. Taraplardan Birinin Öümü.....	143
cc. Halveti sahiha	144
(b) Yarısının Edasını Gerektiren Sebepler	148
(c) Mehr-i Misil Verilmesi Gereken Sebep	148
(ç) Mut'a Verilmesi Gereken Sebep	153
iv. Mehrin Düşmesi.....	153
v. Mehre İlişkin İhtilaflar.....	153
(a) Mehrin Türü Konusunda ihtilaf	153
(b) Mehri müsemmanın miktarında ihtilaf	154
(c) Mehr-i muaccelin tesliminde ihtilaf	154
v. Değerlendirme.....	156
(3) Nikâh Akdinde Velayet	157
i. Nikâh Akdinde Velayet Mefhumu ve Şartları.....	157
(a) Velayetin Sözlük Anlamı ve Tarifi	157

(b) Evlilikte Velayetin Amacı	158
ii. Tam Ehliyetli Kadınların Evlendirme Velayeti.....	160
iii. Tam Ehliyetli ve Bakire Kadının Zorla Evlendirmesi.....	160
iv. Tam Ehliyetli Kadının Kendini Evlendirme Meselesi (velisiz evlenme).....	162
v. Velayetin Yakından Uzağa Geçmesi	167
(a) İslam Hukukunda	167
aa. Velayetin Yakından Uzağa Geçmesinin Sebepleri.....	167
bb. Velayette Öncelik Hakkı.....	168
cc. Küçükleri Evlendirme Velayeti.....	170
(b) Cezayir Aile Kanunu ve Hukuk-ı Aile Kararnamesi'nde	171
vi. Nikâh Akdinde Velî Şartının Bulunmamasının Hükümleri.....	171
(a) İslam Hukukunda	171
(b) Cezayir Aile Kanunu ve Osmanlı Hukuk-ı Aile kararnamesi'nde.....	172
vii. Değerlendirme	172
(4) Nikâh Akdinde Şahitlik Şartı.....	173
i. İslam Hukukunda.....	173
ii. Cezayir Aile Kanunu ve Hukuk-ı Aile Kararnamesi'nde.....	176
iii. Nikahu's-Sir (Gizli Nikâh)	177
(a) İslam Hukukunda	177
(b) Cezayir Aile Kanunu ve Osmanlı Hukuk-ı Aile kararnamesi'nde.....	178
iv. Değerlendirme	179
(5) Evlenme Engelinin Olmayışı	179
i. İslam Hukukunda.....	179
(a) Sürekli Evlenme Engelleri	180
(b) Geçici Evlenme Engelleri.....	182
ii. Cezayir Aile Kanun ve Hukuk-ı Aile Kararnamesi'nde.....	183
iii. Değerlendirme	187
(5) Daha Önce Yapılan Bir Evliliği Olmaması Şartı	187
i. İslam Hukukunda.....	187
(a) Çok Evliliğin Delilleri	188
(b) Çok Evliliğin Şartları	188
ii. Cezayir Aile Kanunu'nda.....	189
iii. Değerlendirme	192
(6) Nikâh Akdinde Denklik (Kefaet) Şartı	193
i. İslam Hukukunda.....	193

ii. Hukuk-ı Aile Kararnamesi'nde	194
iii. Değerlendirme	195
(7) Tıbbi Muayene Şartı.....	196
i. İslam Hukukunda	196
ii. Cezayir Aile Kanunu ve Hukuk-ı Aile Kararnamesi'nde	198
iii. Değerlendirme	199
b. Şekli Şartlar.....	200
(1) Evlilik Akdinin Tescil ve İspat İşlemleri.....	200
i. Değerlendirme	202
E. Şarta Bağlı Nikâh Akdinin Hükümleri	202
1. İslam Hukukunda	203
a. Fakihlerin ittifakıyla Sahih Şartlar	203
(1) Evlilik Akdinin Gereği Olan Şartlar	204
(2) Evlilik Akdinin Amacına Uygun Olan Şartlar	204
(3) Kanun Koyucunun İzin Verdiği Şartlar	205
(4) Örf Halini Almış Olan Şartlar	205
b. Fakihlerin ittifakıyla Fasit Şartlar	206
(1) Evlilik Akdinin Gereği Olmayan Şartlar	206
(2) Hukuken (Şer'an) Yasaklanan Şartlardır	206
(3) Üzerinde İhtilaf Bulunan Şartlar	206
2. Cezayir Aile Kanunu ve Hukuk-ı Aile Kararnamesi'nde	208
a. Çok Eşli Olmama Şartı.....	210
b. Kadının Çalışması Şartı	210
3. Değerlendirme	211
F. Muteberlik Açısından Nikâhın Türleri	212
1. İslam Hukukunda.....	213
a. Sahih Olmayan Evlilik	213
(1) Batıl Evlilik	213
(2) Fasit Evlilik	214
b. Sahih Evlilik.....	214
(1) Lazım Evlilik (Nafiz)	215
(2) Sahih Gayri Lazım Evlilik	215
(3) Mevkuf Evlilik	215
2. Cezayir Aile Kanunu ve Hukuk-ı Aile Kararnamesi'nde	215
3. Değerlendirme	218
II. CEZAYİR AİLE KANUNU İLE OSMANLI HUKUK-I AİLE KARARNAMESİ'NDE	
NİKÂH AKDİNİN HÜKÜMLERİ (ETKİLERİ)	219
A. Eşlerin Hakları ve Görevleri.....	219
1. İslam Hukukunda	219
a. Müşterek Evlilik Hakları.....	219

b.	Kadının Kocası Üzerindeki Hakları.....	220
c.	Kocanın Karısı Üzerindeki Hakları	221
2.	Cezayir Aile Kanunu ve Hukuk-ı Aile Kararnamesi'nde.....	222
3.	Değerlendirme.....	224
B.	Eşler Mal Rejimi.....	225
1.	İslam Hukukunda	225
2.	Cezayir Aile Kanunu ve Hukuk-ı Aile Kararnamesi'nde.....	226
3.	Değerlendirme.....	228
C.	Nesep	229
1.	Nesebi Kuran Sebepler	230
a.	Evlilik İlişkisi İçinde Doğmak (Firaş).....	230
b.	Tüp Bebek İle Nesebin Sübutu	231
(1)	Tüp Bebek Çeşitleri	232
c.	Sahih Bir Evlilikten Ayrıldıktan Sonra Nesebin Sübutu.....	233
2.	Nesebi Ortaya Çıkaran Sebepler.....	235
a.	İkrar.....	235
(1)	Evlatlık ikrarı.....	236
(2)	Babalık veya analık ikrarı.....	236
(3)	Kardeşlik ve amcalık ikrarı.....	236
b.	Delil.....	237
c.	Nesebin İspatı İçin Bilimsel Yöntemlere Başvurulması	237
(1)	DNA Profili Yoluyla Nesebin Sübutu ve Reddi	237
3.	Nesebin li'an yoluyla reddi	241
4.	Değerlendirme.....	243
D.	Nafaka	244
1.	İslam Hukukunda	245
a.	Evlilik Nafakasına Hak Kazanma Şartları	245
b.	Evlilik Nafakasının Düşme Sebepleri	245
2.	Cezayir Aile Kanunu ve Hukuk-ı Aile Kararnamesi'nde.....	246
3.	Değerlendirme.....	251

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

CEZAYİR AİLE KANUNU VE OSMANLI HUKUK-İ AİLE KARARNAMESİ'NDE EVLİLİĞİN SONA ERMESİ VE HÜKÜMLERİ

II.	EVLİLİĞİN SONA ERMESİ	254
A.	Boşanma ile Evliliğin Sona Ermesi	254
1.	Tek Taraflı İrade İle Boşanma	256
a.	İslam Hukukunda	257
(1)	Boşanmanın Tanımı.....	257

(2) Boşanmanın Meşruiyeti (Kanuniliği).....	258
(3) Boşanmanın Hikmeti	258
(4) Boşanmanın Hükümü	259
(5) Boşanma yetkisine sahip olan kişide aranan şartlar	259
(6) Boşanılacak Kadında Aranan Şartlar	261
(7) Boşanma Siğası	262
(8) Boşanma çeşitleri	263
i. Ric'i Boşanma.....	263
ii. Ric'i Boşanma Hükümleri	265
iii. Bain Boşanma	265
(a) Küçük Ayrılık (el-beynûnetü's-suğrâ)	265
(b) Büyük Ayrılık (el-beynûnetü'l-kübrâ)	266
(9) Ric'atın (Dönüş) Hüküm ve Şartları.....	267
b. Cezayir Aile Kanunu ve Osmanlı Hukuk-ı Aile kararnamesi'nde.....	268
(1) Cezayir Aile Kanunu'nda Tek Taraflı İrade ile Boşanma.....	269
(2) Hukuk-ı Aile Kararnamesi'nde Tek Taraflı İrade ile Boşanma	273
2. Boşanma Hakkı Kötüye Kullanılması	275
a. İslam Hukukunda.....	275
(1) Boşanma Hakkının Kötüye Kullanılması Hükümü	276
(2) Boşanma Hakkının Kötüye Kullanılması Durumları	276
b. Cezayir Aile Kanunu ve Osmanlı Hukuk-ı Aile kararnamesi'nde.....	281
(1) Boşanma Hakkının Kötüye Kullanılması Nedeniyle Tazminat	284
i. Boşanan Kadının Tazminat Hak Ettiği Durumlar	284
ii. Boşanan Kadının Tazminat Hak Etmediği Durumlar	285
3. Karşılıklı Rıza İle Boşanma Anlayışı.....	286
4. Değerlendirme	287
B. Tefrik.....	288
1. İslam Hukukunda	288
a. Tefrikte Hâkimin Rolü.....	289
b. Tefrik Hükümü.....	289
c. Tefrik Sebepleri	290
(1) Kocanın Gaipliği Nedeniyle Tefrik.....	290
(2) Nafakanın Temin Edilememesi Nedeniyle Tefrik.....	291
i. Nafakanın Temin Edilememesi Nedeniyle Tefrik Şartları	293
(3) Muteber Olan Zarar Nedeniyle Tefrik.....	294
(4) Eşler Arasındaki Geçimsizliktir Nedeniyle Tefrik.....	295

i.	Geçimsizliğin Kaldırılması	296
ii.	İki Hakemde Bulunması Gereken Şartları.....	296
iii.	İki Hakemin Görevleri	297
2.	Cezayir Aile Kanunu ve Osmanlı Hukuk-ı Aile kararnamesi'nde	298
a.	Nafaka Verilmemesi Nedeniyle Tefrik	299
b.	Evliliğin Amacına Ulaşmasını Engelleyen Kusurlar Nedeniyle Tefrik.....	301
c.	Uzaklaşma Nedeniyle Tefrik	303
(1)	Yatakta Terk Edilme	303
(2)	Gaiplik Nedeniyle Tefrik.....	305
d.	Ahlaki Nedenlerle Tefrik	309
(1)	Kocanın Aile Şerefine Karşı İşlemiş Olduğu Suçtan Dolayı Yargılanması Nedeniyle Tefrik.....	309
(2)	Fuhuş Suçu İşlemesi Nedeniyle Tefrik	310
e.	Cezayir Aile Kanunu'nun 8. maddesi Hükümlerinin ve Evlilik Akdinde Üzerinde Anlaşılan Şartların İhlali Nedeniyle Tefrik	310
(1)	Aile Kanununun 8. maddesi Hükümlerinin İhlali Nedeniyle Tefrik	311
(2)	Evlilik Akdinde Üzerinde Anlaşılan Şartların İhlali Nedeniyle Tefrik	311
f.	Eşler Arasındaki Geçimsizliğin Devam Etmesi ve Zarar Nedeniyle Tefrik.....	312
(1)	Eşler Arasındaki Geçimsizliğin Devam Etmesi	312
(2)	Zarar Nedeniyle Tefrik.....	313
3.	Değerlendirme.....	315
C.	Hul'	316
1.	İslam Hukukunda	317
a.	Hul'un Hikmeti	318
b.	Hul'un Hükümü	318
c.	Hul'a Başvurma Hakkı Üzerindeki Kısıtlamalar	320
d.	Hul'un Şer'i Çerçevesi	321
e.	Hul'un Hükümü	322
f.	Hâkimin Kocayı Hul'e Zorlama Yetkisi.....	323
2.	Cezayir Aile Kanunu ve Osmanlı Hukuk-ı Aile kararnamesi'nde	324
a.	Hule'de Rızanın Rolü	325
b.	Hul'da Eşlerde Aranılan Şartlar	329
c.	Çocukların Bazı Hakları Karşılığında Hul'	329
d.	Zifaktan Önce Hul'	330
e.	Hul'ün Hükümleri.....	331

3. Değerlendirme	332
II. EVLİLİK BAĞININ SONA ERMESİNİN HÜKÜMLERİ	332
A. Bekleme Süresi (iddet).....	333
1. İslam Hukukunda	333
a. Bekleme Süresinin Hikmeti	334
b. Bekleme Süresi Çeşitleri	334
(1) Adet ve Temizlik Haline Bağlı Bekleme Süresi	334
i. Adet ve Temizlik Haline Bağlı Bekleme Süresinin Nedenleri	336
(2) Zamana Bağlı Bekleme Süresi.....	336
(3) Doğuma Bağlı Bekleme Süresi	338
c. Bekleme Süresi Değişimi	338
d. Bekleme Süresi (İddet) Nafakası.....	339
2. Cezayir Aile Kanunu ve Osmanlı Hukuk-ı Aile kararname'si'nde.....	339
a. Bekleme Süresi Nafakası	344
3. Değerlendirme	345
B. Hidane.....	346
1. Hidane Hakkı	347
2. Hidane Süresi	348
3. Hidane Yeri.....	350
4. Hidanenin Düşüşü ve Geri Kazanımı	351
5. Hidane Hakkına Sahip Olanların Sıralaması	353
6. Hidane Sahibi Kadının Çalışması Nedeniyle Hidane Düşmesi	355
7. Hidane Sahibinin Konutu Veya Kira Bedeli.....	357
8. Değerlendirme	358
SONUÇ.....	361
KAYNAKÇA.....	369
EKLER	
1917 Tarihli Osmanlı Hukuk-I Aile Kararname'si	381
KİTÂB-I EVVEL	